

Bezoekadres
Weesperstraat 430
1018 DN Amsterdam

Gemeente Amsterdam
Ingenieursbureau

Land & Water

Postbus 12693
1100 AR Amsterdam
Telefoon 020 251 1111
Fax 020 251 1199
www.iba.amsterdam.nl

Notitie

Datum	23 oktober 2008
Documentnummer	33834
Projectnummer	40194
Behandeld door	T.P. Timmermans
Doorkiesnummer	020 2511346
E-mail	ttimmermans@iba.amsterdam.nl

Onderwerp	Waterparagraaf Kop Weespertrekvaart
-----------	-------------------------------------

9. Water

9.1. Algemeen

Op grond van artikel 12 van het Besluit op de ruimtelijke ordening moet in het kader van een bestemmingsplan een watertoets worden verricht. Het doel van de watertoets is waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen bij alle waterhuishoudkundig relevante ruimtelijke plannen en besluiten.

De meerwaarde van de watertoets is dat zij zorgt voor een vroegtijdige systematische aandacht voor het meewegen van wateraspecten in ruimtelijke plannen en besluiten. Het gaat daarbij om alle waterhuishoudkundige aspecten, waaronder het systeem van oppervlaktewater, grondwater en waterkeringen en de waterkwaliteit.

De waterparagraaf is het resultaat van het overlegproces met de waterbeheerder (de watertoets) en geeft inzicht in de wijze waarop het geldende waterbeleid is vertaald naar de plankaart en de voorschriften van het bestemmingsplan. Daarbij wordt een beschrijving gegeven van de wijze waarop bij het plan rekening is gehouden met de gevolgen van toekomstige ontwikkelingen voor de waterhuishouding. De watertoets is bedoeld om de gevolgen van ruimtelijke plannen voor het functioneren van het watersysteem in beeld te brengen. Als negatieve effecten optreden, worden alternatieven voor het voorgestelde plan beschreven en wordt een overzicht gegeven van compenserende en mitigerende maatregelen.

9.2. Regelgeving

Toepasselijk recht

Besluit op de ruimtelijke ordening

Zoals hierboven reeds uiteengezet verplicht artikel 12, tweede lid, aanhef en onder c, van het Besluit op de ruimtelijke ordening (Bro) in de toelichting bij het bestemmingsplan een beschrijving op te nemen over de wijze waarop rekening is gehouden met de gevolgen van het plan voor de waterhuishouding.

Kaderrichtlijn water

De Kaderrichtlijn water (KRW) is een Europese richtlijn gericht op de verbetering van de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater. De KRW maakt het mogelijk om waterverontreiniging van oppervlaktewater en grondwater internationaal aan te pakken. De Kaderrichtlijn water moet ervoor zorgen dat de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in 2015 op orde is. In dat jaar moet het oppervlaktewater voldoen aan de gestelde waterkwaliteitseisen die afhankelijk zijn van het type water.

De KRW wordt op dit moment ingepast in de Nederlandse regelgeving. Milieudoelstellingen en maatregelen zullen waarschijnlijk eind 2009 vastliggen. Deze doelstellingen en maatregelen zullen moeten worden meegenomen in de watertoets en werken zodoende door in de waterparagraaf. Lidstaten moeten de door de KRW voorgeschreven maatregelen uiterlijk eind 2012 hebben getroffen. Tot die tijd moet voorkomen worden dat overheden besluiten nemen die een achteruitgang van de waterkwaliteit tot gevolg hebben.

Keur

Op 9 maart 2006 is de Integrale Keur van het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) vastgesteld. De Keur van het AGV is gericht op het beschermen van de wateraan- en -afvoer, de bescherming tegen wateroverlast en overstroming en op het beschermen van de ecologische toestand van het watersysteem. In de Keur zijn verschillende geboden en verboden opgenomen, waarop echter door het waterschap ontheffing kan worden verleend. Twee artikelen van de Keur die bij dit bestemmingsplan bijzonder van belang zijn, zijn:

- Artikel 9, eerste lid onder a: Op grond van dit artikel uit de Keur is het niet toegestaan te graven of grond te verwijderen, werken aan te brengen, te hebben of te verwijderen die op een diepte van meer dan 0,5 meter in de ondergrond verankerd of gelegen zijn binnen de kernzone of beschermingszones van waterkeringen. In de beleidsnota Keurontheffingen Waterkeringen, vastgesteld door het Algemeen Bestuur van AGV op 13 april 2006 zijn de voorwaarde voor het afgeven van een ontheffing op het bovengenoemde artikel uit de Keur opgenomen. Een van de randvoorwaarden voor een eventuele ontheffing op dit artikel uit de Keur is, is dat constructies buiten het keurprofiel van de waterkering moeten blijven.
- Artikel 16: Op grond van dit artikel uit de Keur is het verboden om meer dan 1.000 m² verhard oppervlak aan te leggen binnen stedelijk gebied. Verhard oppervlak leidt in beginsel tot een grotere belasting van het oppervlaktewatersysteem en rioleringsstelsel, omdat pieken in de regenafvoer minder worden afgevlakt door infiltratie naar het grondwater. Bij nieuwbouw in stedelijk gebied, verdichting in bestaand stedelijk gebied of de aanleg van wegen is sprake van verharding van gebieden waar voorheen water in de bodem kon worden geborgen. De toename van de belasting van het oppervlaktewatersysteem moet worden gecompenseerd door de initiatiefnemer. Dat betekent dat het watersysteem na de realisering van de verharding niet zwaarder belast mag worden dan voordien.

In de beleidsnota Inrichting, Gebruik en Onderhoud van wateren en oevers, vastgesteld door het Algemeen Bestuur van AGV op 9 maart 2006 zijn de voorwaarde voor het afgeven van een ontheffing op het bovengenoemde artikel uit de Keur opgenomen. Zo stelt Beleidsregel 8-1: "Bij de aanleg van 1000 vierkante meter of meer verhard oppervlak in stedelijk of glastuinbouwgebied of meer dan 5000 vierkante meter in overig gebied, dient binnen het betreffende peilgebied een gebied ter grootte van tenminste 10% van de toename in verhard oppervlak ingericht te worden voor extra waterberging".

Toepasselijk beleid

Vierde nota waterhuishouding

In de Vierde nota waterhuishouding zijn de belangrijkste nationale beleidsdoelstellingen met betrekking tot het waterbeheer vastgelegd voor de periode 1998-2006. De nota vormt een vervolg op de Derde nota waterhuishouding uit 1989. Koerswijzigingen ten opzichte van die Derde nota waterhuishouding hangen vooral samen met voortschrijdende inzichten rond klimaatverandering, zeespiegelstijging en bodemdaling.

Anders omgaan met water. Waterbeleid in de 21ste eeuw

Dit kabinetsstandpunt uit december 2000 geeft de overkoepelende visie van het Rijk weer op de aanpak van veiligheid en wateroverlast. In dit beleidsstuk wordt de watertoets geïntroduceerd om te voorkomen dat de bestaande ruimte voor water geleidelijk afneemt, door bijvoorbeeld landinrichting, de aanleg van infrastructuur of woningbouw.

Nationaal Bestuursakkoord Water

In 2003 sloten het Rijk, de provincies, het Samenwerkingsverband Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen het Bestuursakkoord water. Het akkoord heeft tot doel om in de periode tot 2015 de gevolgen van zeespiegelstijging, bodemdaling en een veranderend klimaat aan te pakken.

Waterplan Amsterdam

Het Waterplan Amsterdam bevat de visie van de gemeente en de waterbeheerder op het gewenste beleid voor de komende jaren. In het waterplan zijn de gewenste inrichting, het beoogde gebruik en het toekomstige beheer van het water in de stad omschreven in de vorm van een streefbeeld voor 2030. Kort samengevat komt dit streefbeeld neer op het volgende. Een ecologisch gezond en veilig functionerend watersysteem met een hoge belevingswaarde dat evenwichtig en duurzaam wordt gebruikt en de identiteit van Amsterdam als waterstad versterkt. Het Waterplan Amsterdam is in januari 2002 bestuurlijk goedgekeurd door de gemeente en door het hoogheemraadschap Gooi en Vecht. In het Gemeentelijk waterplan is het gebied gekarakteriseerd als Stedelijk gebruikswater en boezemwater (laagste ambitieniveau).

Waterbeheerplan AGV 2006-2009

Het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) zorgt voor schoon water op het juiste peil en voor droge voeten in het beheergebied. In dit Waterbeheerplan staat welke doelen AGV de komende vier jaar nastreeft, met een doorkijk naar de langere termijn (2015), en op welke manier het waterschap die doelen wil bereiken. Het WBP is een regionale doorvertaling van het provinciale waterbeleid. De drie provincies waar AGV binnen valt (Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland) toetsen het WBP en verlenen goedkeuring.

De essentie van dit nieuwe Waterbeheerplan (WBP) is dat AGV de planperiode gaat gebruiken om door te gaan met het realiseren van 'droge voeten en schoon water op peil', en ook om een omschakeling te gaan maken naar een nieuwe manier van werken. Dat wil zeggen:

- het implementeren van de Europese Kaderrichtlijn Water;
- het op de rol zetten van acties die nodig zijn om verwachte klimaatveranderingen en daarmee gepaard gaande wateroverlastproblemen het hoofd te kunnen bieden (gericht op het nakomen van de afspraken uit het Nationaal Bestuursakkoord Water in 2015); en
- een nieuwe benadering van de afvalwaterketen, waarbij het uitgangspunt is: die maatregelen treffen in de afvalwaterketen, die het meest kosteneffectief zijn voor het realiseren van de watersysteendoelen.

9.3. Beschrijving projectgebied Kop Weespertrekvaart, deelgebied 4a OverAmstel en verwachte ontwikkelingen

Beschrijving huidige situatie projectgebied

Figuur 1: Huidige inrichting projectgebied

Projectgebied Kop Weespertrekvaart vormt het deelgebied 4a van het project OverAmstel en bevindt zich tussen de Weespertrekvaart, de spoorbaan langs de Spaklerweg, de Penitentiare Inrichting Overamstel (PI Overamstel) en de bebouwing van de H.J.E. Wenckebachweg 43 en 45. Het gebied heeft een oppervlak van circa 5,7 ha, waarvan in de huidige situatie 0,85 ha uit oppervlaktewater bestaat.

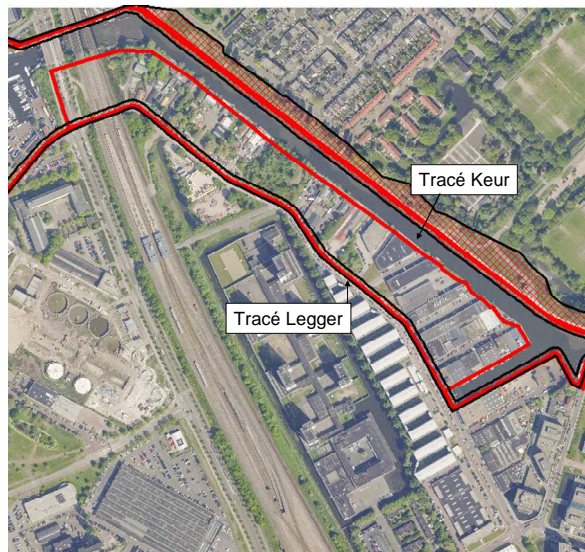
Dit oppervlaktewater bestaat uit een gedeelte van de Weespertrekvaart en een tweetal watergangen. De Weespertrekvaart maakt deel uit van de Amstellandse Boezem met een boezempeil van NAP -0,4 m. De twee watergangen maken deel uit van het watersysteem van de Venserpolder. Binnen deze polder wordt in het oppervlaktewater een streefpeil van NAP -2,5 m gehandhaafd [bron i].

Bij het basismodel wordt aan de Weespertrekvaart een jachthaven gerealiseerd, die in openverbinding staat met de Weespertrekvaart. De straat langs de oever van de Weespertrekvaart wordt met een bruggetje over de haventoeegang geleid. Langs de oever van de Weespertrekvaart worden ten oosten van de jachthaven achtereenvolgens bouwblokken, een recreatieveld, bouwblokken en een sportveld gerealiseerd. Rond deze voorzieningen lopen straten met aan weerszijde een bomenrij en onder een gedeelte van deze voorzieningen wordt een ondergrondse parkeergarage voor circa 70 auto's gerealiseerd.

Bij het alternatieve ontwerp komen langs de Weespertrekvaart een drietal blokken met waterwoningen te liggen. Dit zijn bouwblokken met onder de woningen een aanlegsteiger voor een boot en om het woonblok heen een watergang. Onder de huizen worden parkeergarages gerealiseerd. Recreatievelden worden gerealiseerd tussen deze blokken met waterwoningen en er worden recreatievelden gerealiseerd aan de oostkant van het oostelijke bouwblok.

De genoemde parkeergarages blokkeren het gehele freatische pakket (freatische grondwaterstroming) en kunnen zodoende opstuwning van het grondwater veroorzaken (plaatselijk hogere grondwaterstand).

9.4. Waterkeringen

In het projectgebied ligt een verholen secundaire waterkering [bron iv]. Deze waterkering is van regionaal belang en biedt directe bescherming tegen overstromingen vanuit de Amstellands boezem (NAP -0,4 m) naar de Venserpolder (NAP -2,5 m).

De waterkering bestaat uit een verholen kering wat betekent dat er geen fysieke kering boven of onder de grond waarneembaar is. De waterkering bestaat uit een, door de waterbeheerder aangewezen, tracé in de ondergrond met een niet-zichtbaar taludlichaam waarbinnen zekere restricties gelden conform de Keur. De werkelijke kering van het water geschiedt over de aanzienlijke breedte van het hoge voor- en achterland ter weerszijde van de waterkering tussen de oppervlaktewateren in beide waterstaatkundige gebieden.

De ligging van de waterkering is voor de keurkaart en de legger niet gelijk. Volgens de keurkaart loopt de waterkering langs de oever van de Weespertrekvaart, maar bij de introductie van de legger is de waterkering verplaatst naar de H.J.E. Wenckebachweg [bron v].

In het tracé voor de waterkering uit de legger lopen echter veel kabels en leidingen, waardoor de waterkering op vele plaatsen doorsneden wordt door kabels en leidingen. Daarnaast is het maaiveld op een gedeelte van het tracé niet voldoende hoog, waardoor de benodigde kruinhoogte niet overal gehaald wordt. De oever waar volgens de Keur de waterkering loopt is momenteel in slechte staat, waardoor het tracé uit de Keur niet voldoet aan de waterstaatkundige eisen. Beide tracés zijn zodoende niet direct geschikt als tracé voor de waterkering

De ontwikkeling van het plangebied Kop Weespertrekvaart biedt de mogelijkheid een tracé voor de waterkering te bepalen dat voldoet aan de waterstaatkundige eisen, waarbij ook de gewenste stedenbouwkundige ontwikkelingen plaats kunnen vinden (zoals bijvoorbeeld de realisatie van de jachthaven of waterwoningen).

De procedure voor het wijzigen van de locatie van de waterkering (Leggerwijziging) is reeds opgestart. In samenspraak met Waternet is het programma van eisen voor het verleggen van de waterkering opgesteld [bron vi].

De kering bestaat uit een ondergronds taludlichaam met een drie meter brede kruin (op NAP +0,4 m) en taluds van 1 : 4. Dit keurprofiel van de waterkering dient vrij te blijven van keringsvreemde objecten. Kelders en wanden worden niet toegestaan binnen het keurprofiel en voor funderingen, kabels en leidingen gelden beperkingen. Rond de waterkering zijn verschillende beschermingszones aanwezig waarbinnen beperkingen gelden. In de 3 m brede kernzone, waarbinnen de kruin valt, mag geen bebouwing plaats vinden. Aangrenzend bevindt zich tot 10 m landinwaarts de Beschermingszone Binnendijks. Aan de andere kant van de kernzone bevindt zich de Beschermingszone Buitendijks met dezelfde breedte. Binnen deze beschermingszones kan alleen gewerkt worden met keurontheffing van het Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vecht (AGV).

Het maaiveld ter plaatse van de waterkering en het gebied tussen de waterkering en de Weespertrekvaart heeft een minimale benodigde hoogte van NAP +0,7 m.

De waterkering komt langs de noordelijke watergang van de penitentiaire inrichting Overamstel en onder de spoorbaan te liggen.

Momenteel is de gewijzigde locatie van de waterkering nog niet vastgesteld. Bij het op het bestemmingsplan volgend inrichtingsplan voor de openbare ruimte en het uitwerken van de ontwerpen, zullen de eisen uit de Keur in acht worden genomen, de benodigde onderzoeken worden uitgevoerd en de benodigde ontheffing op de Keur worden aangevraagd aan de hand van de nieuwe locatie van de waterkering.

9.5. Oppervlaktewater

Waterkwantiteit en berging

Door de aanleg van extra verharding (zoals bebouwing of wegen) neemt de belasting op het oppervlaktewatersysteem toe aangezien er minder neerslag naar het grondwater infiltreert. Om wateroverlast te voorkomen moet de extra belasting van het watersysteem gecompenseerd worden met de aanleg van extra waterberging. Hoogheemraadschap AGV hanteert hierbij de vuistregel dat bij aanleg van 1.000 m² extra verharding gecompenseerd moet worden door de aanleg van, een oppervlak van 10% van het oppervlak van de extra verharding, extra oppervlaktewater.

Daarnaast is in de Keur opgenomen dat het dempen van oppervlaktewater voorafgaand aan de demping 100% gecompenseerd moet worden.

Het deelgebied is in de huidige situatie voor circa 50% verhard (2,78 ha), waarbij tevens 15% van het oppervlak (0,85 ha) uit water bestaat. Bij het basis ontwerp neemt de hoeveelheid verharding af tot 40% (2,28 ha) en blijft het oppervlak water circa 15% (0,85 ha). Bij het alternatieve ontwerp wordt het wateroppervlak verder vergroot tot circa 22% (1,26 ha), waarbij de hoeveelheid verharding gelijk blijft (2,28 ha). Bij het bepalen van deze oppervlaktes is geen rekening gehouden met het ecolint, wat door zijn overstroombaarheid ook meegeteld kan worden als waterberging.

Geconcludeerd wordt dat het oppervlak verharding afneemt en het oppervlak water gelijk blijft (basis ontwerp) of toeneemt (alternatieve ontwerp). De belasting op het watersysteem neemt zodoende niet toe.

Waterkwaliteit

Om verontreiniging van afstromend hemelwater, oppervlaktewater, grondwater en waterbodembodem tegen te gaan wordt het gebruik van uitlogende materialen tijdens de bouw- en gebruiksfase voorkomen. Ten aanzien van uitloogbare materialen zullen de richtlijnen van Waternet/AGV worden gevolgd (geen gebruik van PAK, lood, zink en koper).

Bij het beheer zal ook zo min mogelijk gebruik worden gemaakt van middelen die kunnen leiden tot verontreiniging van het oppervlakte- of grondwater. De wegen zullen regelmatig worden geveegd.

Neerslag die via drukbereden straten (met meer dan 500 voertuigbewegingen per dag, zoals de Spaklerweg) afstroomt moet afgevoerd worden naar het verbeterd gescheiden rioleringsstelsel. Neerslag die op een niet-verontreinigd oppervlak valt moet zoveel mogelijk afgevoerd worden naar het oppervlaktewater.

Het ecolint langs de Weespertrekvaart draagt positief bij aan de waterkwaliteit. De steile westoever van de Weespertrekvaart wordt ter plaatse van het plangebied vervangen door een geleidelijk aflopende oever, zodat een meer gevarieerde flora en fauna zich kan ontwikkelen.

Riolering en omgang met hemelwater

In het projectgebied wordt de riolering aangepast aan het vernieuwde stratenpatroon. In de bestaande straten is reeds een verbeterd gescheiden rioleringsstelsel aanwezig. Door de toename van het aantal woningen in het gebied neemt de belasting op de droogweerafvoer (DWA) toe.

Het projectgebied wordt ingericht als een autoluwe wijk, waardoor op de 30-km/uur weg alleen maar bestemmingsverkeer wordt verwacht. De verkeersintensiteit op de wegen is hierdoor zodanig dat de wegen aangesloten kunnen worden op de hemelwaterafvoer (HWA). De HWA moet afvoeren naar de Weespertrekvaart (boezempeil NAP-0,4 m) aangezien dit oppervlak tot hetzelfde watersysteem als het plangebied behoort.

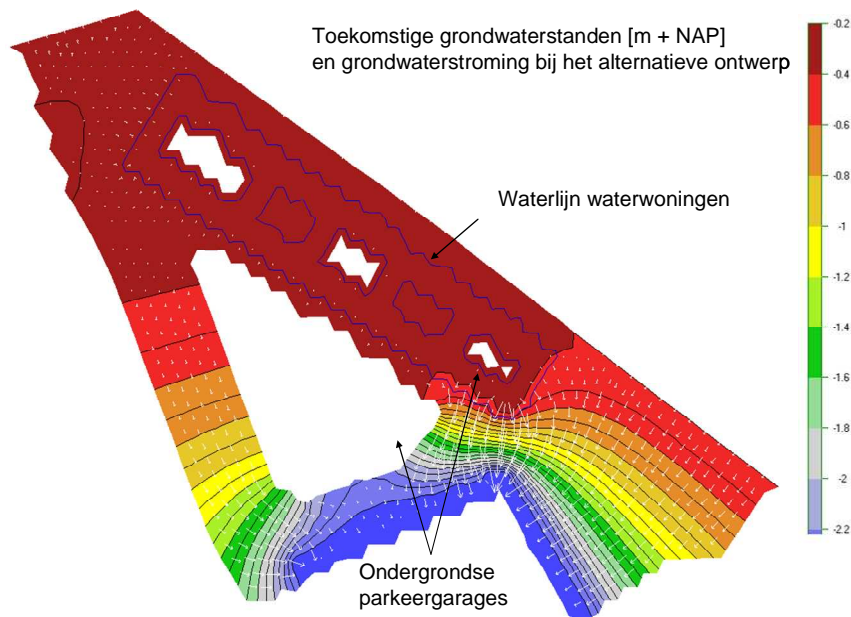
9.6. Grondwater

Voor nieuw in te richten gebieden geldt binnen Amsterdam de gemeentelijke grondwater-norm. Deze norm is opgenomen in het Waterplan Amsterdam en stelt: "Daar waar zonder kruipruimte gebouwd wordt, mag de grondwaterstand niet vaker dan gemiddeld eens per twee jaar, niet langer dan 5 dagen achtereen minder dan 0,5 meter onder het maaiveld staan". Waar met kruipruimtes wordt gebouwd geldt een norm van 0,9 meter onder het maaiveld. Middels grondwaterstandberekening dient men aan te tonen dat voldaan wordt aan de grondwaternorm en dat in omliggende gebieden de grondwaterstand niet verslechtert. In bestaand gebied wordt niet altijd voldaan aan deze gemeentelijke grondwaternorm. In deze gebieden is het criterium dat bij nieuwbouwplannen "geen of slechts verwaarloosbare" verslechtering van de grondwatersituatie op mag treden. Binnen de randvoorwaarde van de gemeentelijke grondwaternorm kunnen beheerders van kabels, leidingen, wegen en openbaar groen aanvullend eisen hebben voor de aanwezige ontwatering (=afstand tussen grondwater en maaiveld).

In het projectgebied zijn tijdens veldwerk in april en mei 2005 grondwaterstanden gemeten tussen NAP -2,4 en -1,5 m [bron iii]. De grondwaterstand loopt af van de oever van de Weespertrekvaart (boezempeil NAP -0,4 m) naar de watergang langs de Penitaire Inrichting Overamstel en de watergang parallel aan het spoortalud (streefpeil van NAP -2,5 m).

Met een freatisch grondwatermodel zijn voor het projectgebied de effecten op de grondwaterstanden bepaald van het wijzigen van het oppervlaktewatersysteem. Door het dempen van de watergangen stijgt het grondwater aanzienlijk, met maximaal 2,2 m ter plaatse van de te dempen watergangen. Bij het basis ontwerp en het alternatieve ontwerp variëren de grondwaterstanden in het gebied tussen NAP -0,2 m en NAP -2,5 m. Aangezien er kruipruimteloos gebouwd wordt in het projectgebied zou het maaiveld vanuit de gemeentelijke grondwaternorm gezien mogen variëren tussen NAP +0,3 m en NAP -2,0 m.

Het minimaal maaiveldniveau voorgeschreven ter beperking van het overstromingsrisico voor het gebied tussen de Weespertrekvaart en de waterkering is echter hoger en geeft een minimaal maaiveldniveau van NAP +0,7 m.

Het gebruik van permanente kunstmatige ontwateringmiddelen (drains) is niet toegestaan. Ondergrondse constructies, zoals de parkeergarages, moeten waterdicht worden uitgevoerd. Polderconstructies zijn niet toegestaan.

Op de bodemkwaliteitskaart is de toplaag (tot 0,5 m onder maaiveld) en de diepe laag (van 0,5 m tot 2,0 m onder maaiveld) aangegeven als matig verontreinigd (klasse 3, tenminste één van de 95-percentielwaarden ligt boven de tussenwaarde, alle gemiddelden liggen onder de S2-(samenstellings)waarden.) [bron vii] voor het projectgebied. Voor de grondwaterkwaliteit zijn geen gegevens beschikbaar. Door de bedrijfsmatige activiteiten en de matig verontreinigde bodem is er kans op grondwaterverontreiniging. Voorafgaand aan eventuele werkzaamheden dient de bodemkwaliteit en de grondwaterkwaliteit op de locatie nader bekeken te worden.

Bronvermelding

-
- [bron i] Tekening Waterkeringen en polders in en rond Amsterdam, DWR 1997;
- [bron ii] Concept-tekening Overamstel, deelgebied 4A, Kop Weespertrekvaart, grondwerk, inventarisatie grondbalans, projectnummer 40194, tekeningnummer 5980-01, blad 01, IBA, plotdatum 26 februari 2008
- [bron iii] Rapportage “Grondwateronderzoek OverAmstel”, documentnummer 14993, projectnummer 127663, IBA, 8 juni 2005;
- [bron iv] Keurkaart AGV 2006 – regio Amsterdam, kaartnummer IM 20060059, Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht, 27 maart 2006
- [bron v] Legger van directe boezemwaterkering langs Amstel met de daartoe behorende kunstwerken, Namens Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht door Waternet
- [bron vi] Notitie “Programma van eisen verleggen waterkering Kop Weespertrekvaart”, documentnummer 33252, projectnummer 40194, IBA, 15 oktober 2008
- [bron vii] Atlas Amsterdam, versie 2.7